

Asia T-62/02

Union Pigments AS
vastaan
Euroopan yhteisöjen komissio

Kilpailu — EY 81 artikla — Kartelli — Sinkkifosfaattimarkkinat — Sakko —
Asetuksen N:o 17/15 artiklan 2 kohta — Rikkomisen vakavuus ja kesto —
Suhteellisuusperiaate ja yhdenvertaisen kohtelun periaate — Kumoamiskanne

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tuomio (viides jaosto)
29.11.2005 . . . . . II - 5066

Tuomion tiivistelmä

- 1. Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yritysten väliset sopimukset — Komission on näytettävä toteen rikkominen ja sen kesto — Yritys, joka on vetäytynyt kartellista hetkellisesti hyötyäkseen tästä — Vetäytyminen, joka ei ole tosiasiallinen (EY 81 artiklan 1 kohta)*

2. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yritysten väliset sopimukset — Osallistuminen, jonka on väitetty tapahtuneen pakotettuna — Seikka, johon yritys ei voi vedota perustellakseen sitä, ettei se ole käyttänyt hyväkseen mahdollisuutta tehdä ilmoitus toimivaltaiselle viranomaiselle*
(EY 81 artiklan 1 kohta; neuvoston asetuksen N:o 17 3 artikla)
3. *Kilpailu — Kartellit tai muut yhteisjärjestelyt — Yrityksen vastuuseen joutuminen — Vastuu muiden yritysten toiminnasta saman rikkomisen yhteydessä — Sallittavuus — Perusteet*
(EY 81 artiklan 1 kohta)
4. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Rikkomisten vakavuus — Lieventävät seikat — Kilpailusääntöjen rikkomisen lopettaminen komission puututtua asiaan — Tapauskohtainen arviointi*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
5. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Rikkomisten vakavuus — Koko rikkomisen vaikutusten huomioon ottaminen*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta; komission tiedonannon 98/C 9/03 1 kohdan A alakohta)
6. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Rikkomisten vakavuus — Seuraamusten yksilökohtaisuuden periaatteen soveltaminen lieventävien tai raskauttavien seikkojen huomioon ottamisen yhteydessä*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artikla)
7. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Rikkomisten vakavuus — Lieventävät seikat — Yrityksen passiivisuus tai seurailijan asema*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artikla; komission tiedonannon 98/C 9/03 2 ja 3 kohta)
8. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Rikkomisten vakavuus — Lieventävät seikat — Kartellissa sovitusta poikkeava toiminta — Arviointi*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artikla)

9. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Sen arvioiminen, mikä on tosiasiallinen mahdollisuus aiheuttaa vahinkoa kyseisillä markkinoilla — Kyseessä olevan yrityksen markkinaosuuksien merkityksellisyys*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
10. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Kyseisten yritysten luokittelu ryhmiin, joiden erityinen lähtökohta on sama — Edellytykset*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
11. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittäminen — Ei ole tarpeen ottaa huomioon kyseisten yritysten liikevaihtoa ja varmistaa sakkojen oikeasuhteisuutta tähän liikevaihtoon nähden*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
12. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa vahvistettu raja — Soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
13. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Ehkäisevä vaikutus sekä rikkomiseen syyllystyneeseen yritykseen että kolmansiin nähden — Symbolista sakkoa ei voida määrätä sillä perusteella, että otetaan huomioon kyseessä olevan yrityksen aikomus noudattaa kilpailusääntöjä ennen kuin sakkojen määräämistä koskeva päätös on tehty*
(EY 81 ja EY 82 artikla; neuvoston asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohta)
14. *Kilpailu — Sakot — Sakkojen määrä — Sakkojen suuruuden määrittämisperusteet — Ei ole velvollisuutta ottaa huomioon kyseessä olevan yrityksen taloudellista tilannetta — Yrityksen tosiasiallisen maksukyvyyn huomioon ottaminen erityisessä sosiaalisessa toimintakentässä — Ei ole olemassa periaatteellista kieltoa vahvistaa sakon suuruus määräksi, jonka seurauksena yritys joutuu konkurssiin tai selvitystilaan*
(Neuvoston asetuksen N:o 17 15 artikla; komission tiedonannon 98/C 9/03 5 kohdan b alakohta)
1. EY 81 artiklan 1 kohdan soveltamisen yhteydessä komission on kartellin olemassaolon lisäksi näytettävä toteen myös sen kesto.
- Kun kyseessä on yritys, joka on hetkellisesti vetäytynyt kartellista, on mahdollista päätellä sen osallistuneen kartelliin ilman tosiasiallista keskeytystä, koska se

ei ole vetäytynyt kartellista lopullisesti ilmoittaakseen siitä komissiolle taikka edes omaksuakseen vilpittömän ja riippumattoman kilpailukäyttäytymisen kyseisillä markkinoilla, vaan se on sitä vastoin yrittänyt käyttää väitettyä vetäytymistään hyötyäkseen kartellista itse paremmin.

(ks. 36, 38 ja 42 kohta)

muiden yritysten käyttäytymisestä saman kilpailusääntöjen rikkomisen osalta koko siltä ajalta, jolloin se osallistui kyseiseen rikkomiseen; näin on siinä tapauksessa, että kyseisen yrityksen näytetään tienneen muiden osallistujien lainvastaisesta käyttäytymisestä tai voineen kohtuudella ennakoita sen ja olleen valmis hyväksymään siihen sisältyvän riskin.

2. Yritys, joka on osallistunut toisten kanssa kilpailunvastaiseen toimintaan, ei voi vedota siihen, että se on osallistunut tähän toisten osallistujien painostuksesta, koska se voi ilmoittaa tästä painostuksesta, jonka kohteeksi se on joutunut, toimivaltaisille viranomaisille ja tehdä komissiolle kantelun asetuksen N:o 17 3 artiklan mukaisesti ennemmin kuin osallistua kyseessä olevaan toimintaan.

(ks. 87 kohta)

(ks. 63 kohta)

3. Yritys, joka on osallistunut omalla käyttäytymisellään yhteisön kilpailusääntöjen monenlaiseen rikkomiseen EY 81 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla kilpailua rajoittavalla sopimuksella tai yhdenmukaistetulla menettelytavalla, jolla pyritään myötävaikuttamaan kilpailusääntöjen rikkomisen toteuttamiseen kokonaisuudessaan, voi olla vastuussa myös
4. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 3 kohdan kolmannen luetelmakohdan mukaan perusmäärää voidaan alentaa, kun yritys on lopettanut rikkomisen heti komission ensimmäisen toimenpiteen jälkeen (erityisesti tarkastukset). Komissiolle ei kuitenkaan ole velvollisuutta pitää yleisesti rikkomisen lopettamista lieventävänä seikkana. Yrityksen reaktiota sen toimintaan kohdistettavan tutkimuksen aloittamiseen voidaan arvioida ainoastaan kunkin yksit-

täistapauksen mukaisen erityistilanteen valossa.

sääntöjä, sakkojen yleistä tasoa vahvistettaessa huomioon otettavia vaikutuksia eivät ole ne, jotka johtuvat siitä tosiasiallisesta käyttäytymisestä, jonka yritys väittää omaksuneensa, vaan ne, jotka johtuvat siitä koko rikkomisesta, johon yritys on osallistunut.

(ks. 92 kohta)

5. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa annettujen suuntaviivojen 1 A kohdan mukaan komission on nimenomaisesti otettava huomioon rikkomisen vakavuuden arvioinnissa sen laadun ja kyseisten maantieteellisten markkinoiden laajuuden lisäksi sen todellinen vaikutus markkinoihin, jos se on mitattavissa. Tästä ilmenee, että vaikka kilpailusääntöjen rikkomisen vakavuuden arvioinnin perusteina ovat lähtökohtaisesti kilpailusääntöjen rikkomista itseään koskevat seikat, kuten sen luonne ja vaikutukset markkinoilla, tätä arviointia mukautetaan sen jälkeen yritystä koskevien olosuhteiden perusteella, jolloin komissio ottaa huomioon yrityksen koon ja kapasiteetin lisäksi paitsi mahdolliset raskauttavat asianhaarat, tarvittaessa myös lieventävät asianhaarat.

(ks. 103, 104 ja 106 kohta)

6. Usean yrityksen rikottua yhteisön kilpailusääntöjä on tutkittava kunkin kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneen yrityksen osallisuuden suhteellinen vakavuus. Tämä päätelmä on johdonmukainen seuraus periaatteesta, jonka mukaan rangaistukset ja seuraamukset on määrättävä yksilökohtaisesti ja jonka nojalla yritykselle voidaan määrätä seuraamus vain seikoista, joihin sen itsensä katsotaan syyllistyneen, ja jota sovelletaan kaikissa hallinnollisissa menettelyissä, jotka saattavat johtaa seuraamusten määräämiseen yhteisön kilpailusääntöjen nojalla. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen suuntaviivojen 2 ja 3 kohdan mukaan sakon perusmäärää voidaan muuttaa tiettyjen kuhunkin asianomaiseen yritykseen liittyvien lieventävien ja raskauttavien olosuhteiden perusteella.

Tältä osin silloin, kun useammat yritykset ovat rikkoneet yhteisön kilpailu-

Tältä osin rikkomiseen osallistunut ei lähtökohtaisesti voi vedota lieventävään seikkaan, joka johtuu muiden tähän rikkomiseen osallistuneiden menettelystä, kuten siihen, että muut kartellin jäsenet olivat sitoutuneet siihen aikaisemmin tai tiukemmin. Nämä seikat saattavat olla viimeksi mainittujen yritysten kannalta raskauttava olosuhde, mutta se ei ole lieventävä olosuhde rikkomiseen osallistuneiden muiden yritysten osalta.

(ks. 118–120 ja 125 kohta)

7. Yrityksen ”passiivisuus tai seurailijan asema” kilpailualalla rikkomisen toteuttamisessa on asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen komission suuntaviivojen 3 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan mukaan lieventävä olosuhde. Tämä passiivinen rooli merkitsee, että kyseessä oleva yritys on omaksunut ”matalan profiilin” eli se ei osallistu aktiivisesti kilpailua rajoittavan sopimuksen tai rajoittavien sopimusten laatimiseen. Yrityksen passiivista asemaa kartellissa osoittavana seikkana voidaan ottaa huomioon se, että yritys on osallistunut huomattavasti satunnaisemmin kokouksiin kuin kartellin rivijäsenet, samoin kuin se, että se on tullut myöhemmin kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olleille markkinoille, riippumatta siitä,

miten pitkän ajan se on siihen osallistunut, sekä lisäksi se, että kilpailusääntöjen rikkomiseen osallistuneiden kolmansien yritysten edustajat ovat tehneet tämän-suuntaisia nimenomaisia ilmoituksia.

(ks. 126 kohta)

8. Se, että yritys, jonka on todettu osallistuneen hintoja koskevaan yhdenmukaistettuun menettelyyn kilpailijoidensa kanssa, ei ole toiminut markkinoilla tavalla, josta se on sopinut kilpailijoidensa kanssa, ei välttämättä ole seikka, joka on otettava sakkojen määrää määritettäessä huomioon lieventävänä olosuhteena. Yritys, joka kilpailijoidensa kanssa harjoittamastaan yhteistoiminnasta huolimatta noudattaa sovitusta poikkeavaa politiikka, voi yksinkertaisesti yrittää käyttää kartellia hyödykseen.

(ks. 130 kohta)

9. Kun yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi määrättävän sakon vahvistamiseksi analysoidaan rikkomiseen syyllistyneiden todellisia taloudellisia mah-

dollisuuksia aiheuttaa merkittävää vahinkoa kilpailulle, mikä merkitsee näiden yritysten tosiasiallisen merkittävyyden arviointia relevanteilla markkinoilla eli niiden vaikutusta näillä markkinoilla, kokonaisliikevaihto antaa vajavaisen kuvan. Ei ole mahdotonta, että vahva monialayritys toimii vain vähäisessä määrin joidenkin erityisten tuotteiden markkinoilla. Ei ole myöskään mahdotonta, että yrityksellä, jolla on merkittävä asema yhteisön ulkopuolisilla maantieteellisillä markkinoilla, on vain heikko asema yhteisön tai Euroopan talousalueen markkinoilla. Tällaisissa tapauksissa pelkästään se seikka, että kyseisen yrityksen kokonaisliikevaihto on huomattava, ei merkitse välttämättä sitä, että sillä olisi ratkaiseva vaikutus kilpailusääntöjen rikkomisen kohteena olleisiin markkinoihin. Tästä syystä on niin, että vaikka yrityksen markkinaosuudet eivät voi olla ratkaiseva peruste sille päätelmälle, että yritys kuuluu vahvaan taloudelliseen yksikköön, ne ovat sitä vastoin merkityksellisiä sen määrittämisessä, millaista vaikutusvaltaa yritys on voinut käyttää markkinoilla.

(ks. 152 kohta)

määrän vahvistamiseksi niin, että samaan ryhmään kuuluviin yrityksiin sovelletaan samanlaista erityistä lähtökohtaa, ryhmiin jakamisessa on noudatettava yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, jonka mukaan on kiellettyä kohdella toisiinsa rinnastettavissa olevia tapauksia eri tavalla ja erilaisia tapauksia samalla tavalla, ellei tällainen kohtelu ole objektiivisesti perusteltua. Tältä samalta näkökannalta katsottuna asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa annettujen komission suuntaviivojen 1 kohdan A alakohdan kuudennessa alakohdassa todetaan, että "huomattava" ero samanlaiseen rikkomiseen syyllistyneiden yritysten koossa voi olla perusteena eron tekemiselle rikkomisen vakavuuden arvioimiseksi. Sakon määrän on oltava oikeassa suhteessa rikkomisen vakavuuden arviointiin vaikuttaviin seikkoihin.

Tästä seuraa, että kun komissio suorittaa tällaisen jaon, kuhunkin tällä tavoin yksilöityyn ryhmään sovellettavan kynnysluvun on oltava yhtenäinen ja objektiivisesti perusteltu.

10. Kun komissio jakaa kyseiset yritykset ryhmiin yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi määrättävien sakkojen

(ks. 154–156 kohta)

11. Kilpailualalla määrättävien sakkojen määrää määrittäessään komissio ei ole velvollinen laskemaan sakon määrää kyseisten yritysten liikevaihtoa koskevien summien pohjalta eikä se ole velvollinen varmistamaan tapauksissa, joissa sakkoja määrätään useille yrityksille samasta rikkomisesta, että kunkin yrityksen osalta lasketut sakkojen lopulliset määrät heijastavat kaikkia yritysten välisiä eroavaisuuksia niiden kokonaisliikevaihdon taikka kyseisen tuotteen markkinoita koskevan liikevaihdon osalta.

(ks. 159 kohta)

tävä sakko ei ole tätä enimmäismäärää suurempi.

(ks. 161 kohta)

13. Se, että yrityksen aikomuksena on ehkä ollut mukautua kilpailusääntöihin ennen sakon asettamista koskevan päätöksen tekemistä, ei ole riittävä syy siihen, että komissio määräisi sille ainoastaan symbolisen sakon. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan tärkeä tavoite on varoituksen antaminen kolmansille eikä pelkästään kyseessä olevalle yritykselle.

(ks. 174 kohta)

12. Asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdassa asetettu enimmäisraja, jonka mukaan edellytetään, että yritykselle yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi lopullisesti asetettua sakkoa lievennetään, jos se on enemmän kuin 10 prosenttia yrityksen liikevaihdosta, riippumatta siitä, millaisia välivaiheen laskutoimituksia on suoritettu rikkomisen vakavuuden ja keston huomioon ottamiseksi, ei estä komissiota käyttämästä laskutoimitusten aikana väliaikaista lukua, joka on suurempi kuin 10 prosenttia kyseisen yrityksen liikevaihdosta, mikäli tälle yritykselle lopulta määrät-

14. Komissio ei ole velvollinen ottamaan yhteisön kilpailusääntöjen rikkomisen vuoksi määrättävän sakon suuruutta määrittäessään huomioon kyseessä olevan yrityksen tappiollista taloudellista tilannetta, sillä se merkitsisi perusteettoman kilpailuedun antamista niille yrityksille, jotka ovat vähiten sopeutuneita markkinatilanteeseen. Tätä päätelmää ei voi kyseenalaistaa asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta annettujen komission suun-

taviivojen 5 kohdan b alakohta, jonka mukaan huomioon täytyisi ottaa yrityksen todellinen maksukyky. Tällä maksukyvyllä on merkitystä vain "erityisessä sosiaalisessa toimintakentässä", joka perustuu niihin seurauksiin, joita sakon maksamisella olisi etenkin työttömyyden kasvun tai kyseisen yrityksen ala- ja yläpuolella tuotantoketjussa olevien talouden alojen heikentymisen kannalta.

sellaisenaan ole yhteisön oikeuden mukaan kiellettyä. Vaikka yrityksen selvitystilaan asettamisella kyseisessä oikeudellisessa muodossaan voidaan vahingoittaa omistajien, osakkeiden tai osuuksien omistajien taloudellisia etuja, se ei merkitse kuitenkaan sitä, että myös yrityksen henkilöstö sekä aineelliset ja aineettomat osatekijät menettäisivät arvonsa.

Lisäksi se, että yhteisön viranomaisen toteuttama toimenpide johtaa tietyn yrityksen konkurssiin tai selvitystilaan, ei

(ks. 175–177 kohta)